

18.9.2020

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopyyntö 24.8.2020 VN/18963/2020-TEM-1

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi kirjanpitolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi kirjanpitolain 1 luvun 1 §:n muuttamiseksi. Pyydettyä lausuntona valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Ehdotetut muutokset

Ehdotus perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan samoin kuin valtioneuvoston periaatepäätökseen 11.6.2020 harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmasta vuosille 2020–2023. Esityksessä ehdotetaan kiinteän toimipaikan saattamista rajoitetusti kirjanpitovelvolliseksi siten, että veroviranomaisella olisi oikeus saada tarkastettavakseen kiinteän toimipaikan Suomessa sijaitseva kirjanpitoaineisto sekä ulkomailla sijaitsevaan kirjanpitoaineistoon täydellinen tosiaikainen tietokoneyhteys, jonka avulla tiedot olisivat saatettavissa selväkieliseen kirjalliseen muotoon. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kiinteää toimipaikkaa hallinnoivalle ulkomaiselle yritykselle velvollisuutta tilinpäätöksensä rekisteröimistä ja julkistamista samalla tavalla kuin mitä säädetään voimassa olevassa kirjanpitolaisissa suomalaisista yrityksistä. Tähän liittyen tavoitteena on myös saattaa kiinteä toimipaikka kirjanpitovelvolliseksi, jotta siihen perustuva rikosoikeudellinen vastuu aikaansaisi ennalta estävän vaikutuksen kattavalla tavalla.

Ehdotuksen tavoite

Verotus ja veroilmoituksella annettujen tietojen oikeellisuuden varmistaminen perustuvat lähtökohtaisesti kirjanpitoon. Tällä hetkellä Suomen lainsäädännössä ei ole säännelty ulkomaisten yhteisöjen kirjanpito- tai muistiinpanovelvollisuudesta eikä kyseisten velvollisuuksien laiminlyönnistä. Valtiovarainministeriö lähtökohtaisesti kannattaa kirjanpitovelvollisuuden laajentamista ulkomaisten yhteisöjen kiinteisiin toimipaikkoihin. Muutoksella edesautetaan verovalvonnan toteutumista sekä verotuksen toimittamista varten tarpeellisten tietojen saamista. Valtiovarainministeriö pitää kannatettavana myös ehdotuksen tavoitetta verottajan pääsystä ulkomaisten oikeushenkilöiden ja niiden Suomessa sijaitsevien kiinteiden toimipaikkojen kirjanpitoaineistoon. Ehdotus on kannatettava myös sen johdosta, että sillä voidaan estää rahanpesua ja harmaata taloutta.

Ehdotuksen suhde kaupparekisterilain 17 a §:n 3 momenttiin

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan ehdotuksen ja kaupparekisterilain (129/1979) 17 a §:n 3 momentin suhdetta tulisi täsmentää. Lainkohdan mukaan luotto- ja rahoituslaitosten sivuliikkeillä tai vakuutusyhtiöiden edustustoilla ei ole velvollisuutta toimittaa tilinpäätöstä rekisteröitäväksi patentti- ja rekisterihallitukselle. Poikkeus perustuu niin sanotun sivuliikedirektiivin (EU) 2017/1132 42 artiklaan. Esityksessä tulisi maininta, että ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa tai kumota luotto- ja rahoituslaitosten sivuliikkeiden tai vakuutusyhtiöiden edustustojen rekisteröimisvelvollisuutta koskevaa poikkeusta.

EU-passilla rahoituspalveluita tarjoavat ulkomaiset toimijat

Valtiovarainministeriö pyytää työ- ja elinkeinoministeriötä kiinnittämään huomiota myös siihen, onko ehdotuksen tarkoituksena rajoitetun kirjanpitovelvollisuuden piirin laajentaminen myös ns. EU-passilla rahoituspalveluita tarjoaviin ulkomaisiin toimijoihin. Muun muassa ulkomaiset sijoituspalveluyritykset voivat tarjota rajan yli palveluita suomalaisille sijoittajille perustamatta sivuliikettä tai tytäryritystä Suomeen. Palveluiden tarjoaminen voidaan toteuttaa esimerkiksi erilaisten asiamiesjärjestelyiden kautta. Tällaiset toimijat eivät voimassa olevan lainsäädännön mukaan ole tällä hetkellä kirjanpitovelvollisia eikä niille valtiovarainministeriön käsityksen mukaan syntyisi jatkossakaan tilinpäätöstietojen rekisteröimis- tai julkistamisvelvoitetta, sillä niihin ei sovelleta ulkomaisia sivuliikkeitä koskevaa kaupparekisterilain 17 a §:ää.

Mikäli rajoitettu kirjanpitovelvollisuus voisi ulottua myös edellä tarkoitettuihin rahoitusmarkkinatoimijoihin, valtiovarainministeriö pyytää työ- ja elinkeinoministeriötä selvittämään, voiko tällaisille toimijoille syntyä äkillisiä ja odottamattomia kustannuksia tietokoneyhteyden perustamisesta. Erityisesti COVID-pandemian aikana yhtenäisten eurooppalaisten rahoitusmarkkinoiden tehokkuus on erityisen tärkeää, eikä yritysten rahoituksen saantia kriisistä elpymiseksi tulisi vaikeuttaa.

Kirjanpitovelvollisuuden laajuus

Valtiovarainministeriö esittää lisäksi ehdotetun rajoitetun kirjanpitovelvollisuuden laajuuden täsmentämistä. Ehdotuksen selkeyden ja tarkkarajaisuuden takaamiseksi tulisi tarkentaa, mitkä kirjanpitolain säännökset soveltuvat toimijaan ja millaisista laiminlyönneistä toimijaan voidaan ulottaa rikosoikeudellinen vastuu.

Käsite ”rajoitetusti kirjanpitovelvollinen”

Esityksessä ehdotetaan kiinteän toimipaikan saattamista rajoitetusti kirjanpitovelvollisiksi. Käsitettä ’rajoitetusti kirjanpitovelvollinen’ ei ole kuitenkaan esityksessä määritelty. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan käsitteen määrittely olisi hyvä sisällyttää ehdotettuun lainsäädäntömuutokseen.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman liitteen 5 kohdan 4 mukaan otetaan käyttöön säännös, jonka mukaan yhteisö tai yhteisetus katsotaan kotimaiseksi, jos se on perustettu Suomen lainsäädännön mukaan, sen kotipaikaksi on rekisteröity Suomi tai sen tosiasiallinen johtopaikka on Suomessa. Tähän liittyen valtiovarainministeriössä on vireillä lainsäädäntöhanke, jossa ulkomaiset yhteisöt säädetään Suomessa yleisesti verovelvollisiksi, jos niillä on täällä tosiasiallinen johtopaikka. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle viikolla 40 ja lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2021 alusta. Esitykseen ei sisälly säännöksiä kyseisten ulkomaisten yhteisöjen kirjanpitovelvollisuudesta.

Tosiasiallisen johtopaikan perusteella yleisesti verovelvollisten yhteisöjen osalta tilanne on pitkälti samankaltainen kuin ulkomaisten yhteisöjen Suomessa sijaitsevien kiinteiden toimipaikkojen osalta, sillä yleisesti verovelvollisten ulkomaisten yhteisöjen joukossa voi olla yhteisöjä maista, joiden rekisteröintivaltioiden kirjanpitosäännökset poikkeavat merkittävästi Suomen sääntelystä. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että kirjanpitovelvollisuus laajennettaisiin ulkomaisten yhteisöjen kiinteiden toimipaikkojen ohella myös tosiasiallisten johtopaikan perusteella yleisesti verovelvollisiin ulkomaisiin yhteisöihin. Valtiovarainministeriö ehdottaa työ- ja elinkeinoministeriön harkittavaksi, voitaisiinko nyt ehdotettu kirjanpitolain muutos laajentaa koskemaan vuoden 2021 alusta myös niitä ulkomaalaisia yhteisöitä, joita pidetään tuloverolain muutoksen myötä yleisesti verovelvollisina Suomessa sijaitsevan tosiasiallisen johtopaikan perusteella siten, että kirjanpitovelvollisuus vastaisi laajuudeltaan kiinteiden toimipaikkojen ehdotettua kirjanpitovelvollisuutta. Lakiteknisesti laajennus voitaisiin toteuttaa lisäämällä ehdotettuun kirjanpitolain 1 luvun 1§:n 4 momentin muutokseen viittaus tuloverolain (1535/1992) 9 §:n 1 momentin 1 kohtaan sekä 8 momenttiin (tuloverolain muutos tulee voimaan 1.1.2021). Valtiovarainministeriö voi tehdä ehdotuksen kirjanpitolain muutosta koskevan hallituksen esitysluonnoksen perusteluiden täydennyksestä edellä mainituilta osin.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Neuvotteleva virkamies

Minna Upola